

TRONDHEIM KOMMUNE

Høringsutkast

Saksreferanse: 20/46547

Frist for å komme med innspill 30. oktober

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032

Innholdsfortegnelse

1. Formålet med planarbeidet	3
1.1 Mandat og politisk forankring av arbeidet med ny samfunnsdel for Trondheim	3
2. Nasjonale, regionale og lokale forventninger og føringer for planarbeidet	4
2.1 Nasjonale forventninger og føringer	4
2.1.1 FNs 17 bærekraftsmål	4
2.1.2 Folkehelse – helse i alt vi gjør	5
2.1.3 Samfunnssikkerhet og beredskap	5
2.2 Regionale føringer og forventninger	5
2.3 Lokale føringer	6
3. Kunnskapsgrunnlag og utredningstema i planarbeidet	c7
3.1 Kunnskapsgrunnlaget Perspektiver på Trondheim	7
3.2 Uforutsette hendelser kan påvirke samfunnsutviklingen	10
3.3 Trondheim kommunes rolle i bærekraftsarbeidet	11
3.4 Forankring av kunnskapsgrunnlaget	12
3.5 Utredningstema i arbeidet med samfunnsdelen	12
3.6 Avgrensninger i planarbeidet	13
4. Planprosessen for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel	14
4.1 Mål for planarbeidet	14
4.2 Opplegg for medvirkning - Den samskapte kommunen	16
4.3 Kommunikasjonsplan	18
4.4 Organisering av arbeidet	18
4.5 Framdriftsplan	18
4.6 Økonomiske rammer	19
5. Vedlegg	19

1. Formålet med planarbeidet

Dette planprogrammet beskriver hvordan kommunedirektøren ønsker å legge opp arbeidet med en ny kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032 for Trondheim kommune.

Planprogrammet beskriver formål og mandat for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, forventninger og føringer for planarbeidet, kunnskapsgrunnlag og utredningstema, mål for arbeidet, opplegg for medvirkning og kommunikasjon, organisering, fremdrift og økonomiske rammer for planprosessen.

Planprogrammet, slik det endelig vedtas, vil utgjøre formannskapetets bestilling til innhold og prosess for arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel.

Plan- og bygningsloven krever at alle kommuner har en samlet kommuneplan som består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel er kommunenes viktigste overordnede, strategiske og samordnede plan. All planlegging i kommunen skal være forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen er kommunens verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en mer bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring og medvirkning fra byens innbyggere.

Samfunnsdelen har et tolv års perspektiv og beskriver langsiktige samfunnsutfordringer, og definerer mål og strategier både for byen som helhet og kommunen som organisasjon. Planen legger grunnlaget for overordnede prioriteringer i kommuneplanens arealdel.

1.1 Mandat og politisk forankring av arbeidet med ny samfunnsdel for Trondheim

I kommunal planstrategi (2016-2019) for Trondheim kommune la kommunedirektøren fram forslag om revidering av samfunnsdelen i tråd med de samfunnsendringene vi som kommune og by står overfor. I bystyrets behandling av strategien i sak 175/16 fremgår i vedtakspunkt to at:

Bystyret ønsker at ny samfunnsdel for kommuneplanen utarbeides etter valget i 2019. Slik får et nytt bystyre etter kommunesammenslåingen anledning til å definere hovedmål og hovedtema for den nye kommunen.

I kommunal planstrategi (2016-2019) for Klæbu kommune la også kommunedirektøren fram forslag om revidering av samfunnsdelen. I kommunestyrets behandling i sak 68/16 fremgår i vedtakspunkt to:

Utarbeidelse av ny kommuneplan, samfunnsdel, skal skje i samarbeid med Trondheim kommune.

Det foreligger dermed politiske vedtak i både gamle Trondheim og Klæbu kommuner om at gjeldende kommuneplanens samfunnsdel skal revideres.

Kommunedirektøren la fram sak om oppstart av arbeidet med ny kommunal planstrategi (2020-2023) og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel (2020-2032) for Fellesnemnd for Klæbu og Trondheim 27.08.2019 i sak 67/19 med følgende vedtak:

Fellesnemda vedtar oppstart av arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023. I planstrategien inngår også planprogram for utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032. Fellesnemda behandler rådmannens forslag til planstrategi, med planprogram for kommuneplanens samfunnsdel før den sendes på høring og offentlig ettersyn

Kommunedirektøren la frem sak om arbeidet med kommunal planstrategi (2020-2023) og politisk involvering for Formannskapet 03.12.2019 i sak 276/19 med følgende vedtak:

Formannskapet ber rådmannen legge fram en sak for formannskapet hvor politiske mål/områder blir drøftet før saken sendes videre til behandling. Politisk verksted avholdes i januar for å jobbe med dette. Videre saksgang drøftes i formannskapet etter at hovedområdene er diskutert.

2. Nasjonale, regionale og lokale forventninger og føringer for planarbeidet

2.1 Nasjonale forventninger og føringer

2.1.1 FNs 17 bærekraftsmål

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019–2023) ble vedtatt i kongelig resolusjon 14. mai 2019. Forventningene skal følges opp i kommunenes arbeid med planstrategi og øvrige planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

De nasjonale forventningene legger vekt på at vi som samfunn står overfor fire store utfordringer:

1. Å skape et bærekraftig velferdssamfunn.
2. Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
3. Å skape et sosialt bærekraftig samfunn.
4. Å skape et trygt samfunn for alle.

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. For å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft er det viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Målene skal vise vei mot en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt. Kommunene er nøkkelaktører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling og realisering av bærekraftsmålene lokalt og nasjonalt.

FNs 17 bærekraftsmål ble vedtatt i 2015.

I tillegg til de nasjonale forventningene har regjeringen besluttet at det skal utarbeides en ny nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene. Den nasjonale handlingsplanen skal utarbeides som en stortingsmelding for å sikre bred forankring, og den skal være ferdig i løpet av våren 2021. Trondheim kommune deltar aktivt i arbeidet med den nasjonale handlingsplanen.

2.1.2 Folkehelse – helse i alt vi gjør

Folkehelseloven pålegger kommunene å ha oversikt over helsetilstanden til innbyggerne i kommunen, og kunnskap om faktorer og utviklingstrekk som påvirker helsetilstanden.

Det er et krav i loven at forebyggende folkehelseiltak skal inngå og vurderes i alt planarbeid. Av den grunn har ikke Trondheim kommune utarbeidet en egen folkehelseplan. Folkehelsemeldingen med oversikt over folkehelsen er fra 2014 og er under revidering. Meldingen skal oppdateres etter gjennomføring av Helseundersøkelsen i Trøndelag, HUNT 4, i Trondheim (2019) og leveårsundersøkelsen. Resultatene fra undersøkelsen vil være klare våren 2020, og dette vil være et viktig bidrag inn i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Folkehelseinstituttet offentliggjør hvert år en folkehelseprofil for kommunene. Sosialt bærekraftige lokalsamfunn er temaet for folkehelseprofilen 2020. I de nasjonale forventningene legges det vekt på at kommunene skal planlegge for å skape en bærekraftig samfunnsutvikling, sikre sosial rettferdighet og god folkehelse. Dette er tema som vil inngå i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

2.1.3 Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen har ansvar for innbyggernes sikkerhet og trygghet. Kommunedirektøren jobber systematisk og helhetlig på tvers av sektorer i kommunen for ivareta dette ansvaret. Kommunedirektøren jobber også med sikkerhet og trygghet i nært samarbeid med andre offentlige myndigheter, nødetater, virksomheter med kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner inkludert frivillige lag og organisasjoner.

Formålet med arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier. Kommunens beredskapsplikt er både som myndighet innenfor kommunens geografiske område og som pådriver overfor andre virksomheter.

Kommunens beredskapsansvar er beskrevet i flere sektorlover og forskrifter, og kan summeres til krav om helhetlig og systematisk arbeid basert på helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og beredskapsplaner. Kommunens helhetlig ROS-analyse ble siste gang revidert og politisk behandlet i bystyret 4. oktober 2018. Neste revisjon av helhetlig ROS-analyse er i 2022.

Helhetlig ROS-analyse blir lagt til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap ved utarbeiding av planer i tråd med plan- og bygningsloven, og samfunnssikkerhet og beredskap er et av flere tema som inngår i arbeid med kommuneplanens samfunnsdel.

2.2 Regionale føringer og forventninger

De to fylkene i Trøndelag ble slått sammen med virkning fra 01.01.2018 og Trøndelagsplanen 2019-2030 ble vedtatt samme måned. Fylkessammenslåingen ble iverksatt og Trøndelagsplanen vedtatt etter en lang prosess med omfattende medvirkning både eksternt og internt. Trondheim kommune var en av flere aktører i denne prosessen. Trøndelagsplanen inkluderer mål for nye Trøndelag fylkeskommune mot 2030. Planen legger føringer for planprosesser i alle kommuner i fylket.

Trøndelag fylkeskommune har lagt regional planstrategi for fylkestingsperioden 2020-2023 ut på høring. Trondheim kommune har sluttet seg til planarbeidet og gitt høringsuttalelse til plandokumentene. Flere av temaene som fremgår i høringsutkastet henger sammen med tema som vil stå sentralt i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Det er positivt at Trondheim kommunens status som FN-senter har fått bred omtale i den regionale planstrategien. Trondheim kommune skal sammen med Trøndelag fylkeskommune demonstrere og dokumentere hvordan byer og lokalsamfunn kan bruke data og modeller for en rask og effektiv samfunnsutvikling i bærekraftig retning. Vi vil få mer oppmerksomhet rundt det som skjer i Trondheim og Trøndelag gjennom FN-senteret. Vi vil også få mer oppmerksomhet på hvordan vi jobber og løsningene vi tar i bruk på alle områder for å utvikle våre lokalsamfunn.

Videre blir følgende regionale planer lagt til grunn for vårt videre planarbeid; Regional plan vannforvaltning vannregion Trøndelag og Regional plan for klima og energi Sør-Trøndelag.

I Trondheimsregionen er Trondheim kommune en av åtte kommuner som samarbeider for å styrke regionens posisjon. Sentrale styringsdokumenter i regionens arbeid er:

- Strategisk næringsplan for Trondheimsregionen (2017-2020)
- Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen (IKAP2) 2015.

Regionale føringer fra Trøndelag fylkeskommune og Trondheimsregionen vil bli tatt hensyn til i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

2.3 Lokale føringer

Trondheim kommune har i løpet av de siste årene vedtatt flere overordnede planer, avtaler og strategier med betydning for samfunnsutviklingen. Føringer fra disse må ivaretas i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Noen eksempler på slike er styrende dokumenter er:

- Kommunedelplan: energi og klima (2017-2030)
- Erklær nødsituasjon - klimamålene må skjerpes (46/19)
- Byvekstavtale mellom Trondheim kommune, Melhus kommune, Malvik kommune, Stjørdal kommune, Trøndelag fylkeskommune og Staten (2019-2029)
- Stein-saks og papir - en strategi for å bygge sterke barnefelleskap
- Avtale mellom Trondheim kommune og NTNU, Universitetskommunen Trondheim 3.0
- Den samskapte kommunen (68/19)
- Smartbyen Trondheim (0238/19)
- Kommunedelplan for kunst og kultur (2019-2030).

Det pågår nå arbeid med byutviklingsstrategi og sentrumsstrategi som blant annet vil inneholde en arealstrategi med prioriterte utviklingsområder. Det er naturlig at disse strategiene innarbeides i samfunnsdelen. Andre pågående planprosesser som også vil bli tatt hensyn til er blant annet boligpolitisk plan, temaplan for teknologi og modernisering og arbeidet med ny arbeidsgiverpolitikk.

Se kommunens plangrunnlag for øvrige planer og strategier.

I kommunal planstrategi (2020-2023) vil kommunedirektøren foreslå at kommuneplanens arealdel skal revideres. Etter politisk vedtak av planstrategien vil planprogram for kommuneplanens arealdel bli utarbeidet og legges fram for politisk behandling i løpet av andre halvdel av 2020.

3. Kunnskapsgrunnlag og utredningstema i planarbeidet

Kommunedirektøren mener at et godt og forståelig kunnskapsgrunnlag må ligge til grunn for at alle skal få en mulighet til å delta i diskusjonen om Trondheims utvikling de neste tolv årene. Det er derfor utarbeidet et dokument, kalt *Perspektiver på Trondheim*, som skal brukes som et diskusjonsgrunnlag i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Kunnskapsgrunnlaget skal hjelpe oss å forstå utviklingen som kommunen og byen er en del av, og danne grunnlaget for våre nye samfunns mål, våre strategier og verdier.

Ting henger sammen! Bilde fra Cirka Teaters forestilling under Hendelser på Nyhavna. Foto: Trondheim kommune

3.1 Kunnskapsgrunnlaget *Perspektiver på Trondheim*

Kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet av kommunedirektøren består av åtte samfunnstrender og 14 perspektiver på Trondheim.

Samfunnstrendene beskriver forhold som vil påvirke oss i bred forstand, og kommunen og byen som helhet. Dette er trender som vi mener vil påvirke oss i minst ti år framover, og som er så store og viktige for samfunnsutviklingen at det er ingen som har full kontroll over omfanget av dem eller hvilken retning de går i. Noen av disse trendene har vi kjent til lenge, andre trender har ikke vært like tydelige for oss tidligere - eller de fremstår nå i en annen form.

Det er samtidig viktig å være klar over at det i en tid med stadig raskere og krevende samfunnsendringer er utviklingstrekk i samfunnet som vi i dag bare ser konturene av eller som vi ikke er i stand til å se med det kunnskapsgrunnlaget vi har i dag. Dette er likevel trekk som vil kunne få stor betydning for oss i framtida.

De åtte samfunnstrendene er:

1. Klimaendringer og trusler mot naturmangfold - reduksjon og tilpasning.
2. Teknologisk utvikling - fra digitalisering til digital transformasjon.
3. Demografisk utvikling - befolkningsvekst og eldrebølge.
4. Polarisering - tydeligere skillelinjer i meningsytringen.
5. Sosiale ulikheter - økte forskjeller i levekår, helse og tillit.
6. Individualisering - fra gruppe til individ.
7. Nettverkssamfunnet - fra hierarkiske til fleksible organisasjonsformer.
8. Informasjons- og kunnskapssamfunnet - informasjonsrikdom og økt tilgang til data.

Flere av trendene spiller sammen og utløser sammensatte og komplekse oppgaver Trondheim kommune vil stå overfor de neste årene, både på kort og lang sikt. Kommunen må gjøre nødvendige tilpasninger, finne nye løsninger med innsats fra flere fagområder og aktører for å håndtere disse komplekse utfordringene. Kommunen må bidra både i rollene som myndighetsutøver, samfunnsutvikler, demokratisk arena og tjenesteutvikler.

Det er utarbeidet 14 perspektiver som beskriver konsekvenser for kommunen og byen, både muligheter og utfordringer fram mot 2032. Slik reduseres kompleksiteten med de store samfunnstrendene, og setter dem inn i en lokal kontekst for Trondheim.

Under fremgå en kort beskrivelse av de 14 perspektivene fram mot 2032. En mer utfyllende beskrivelse av perspektivene finnes i vedlegget [Perspektiver for Trondheim](#).

1. Å leve et godt liv med sin helse

Hvordan sikre god helse for alle, med dagens helseutfordringer? Vi ser en utvikling der sosiale ulikheter i levekår skaper sosiale ulikheter i helse. Ved å sammenligne grupper med forskjellig inntekt, yrkesstatus eller utdanning ser vi hvor mye helse varierer mellom disse sosiale gruppene.

2. Barn og unges liv og læring

I Trondheim skal alle barn og unge kjenne tilhørighet i inkluderende, rettferdige og lærende fellesskap - ikke alle gjør det. God oppvekst skapes der barn og unges relasjoner og livsbetingelser settes i sentrum.

3. Samskapt velferd og arbeidsgiverrollen

Når behovene for tjenester blir større uten at de økonomiske rammene økes tilsvarende, blir kommune 3.0 med vekt på samskaping et viktig perspektiv. Samtidig utfordrer samskapingsperspektivet tradisjonelle rolleforståelser, oppgavedeling, organisering og styring av kommunal tjenesteutvikling, både politisk, administrativt og overfor frivilligheten og andre aktører i byen som ønsker å bidra.

4. Digital transformasjon

Vi står overfor en bølge av nye teknologier som vil medføre betydelige endringer i samfunnet på en rekke områder. Digital transformasjon gir oss store muligheter til å tenke nytt rundt vårt tjenestetilbud og tilhørende arbeidsmåter, men fører også til økt grad av kompleksitet som vil tvinge fram at flere kommuner må samarbeide om teknologiske løft.

5. Inkluderende samfunn

Selv om sosial inkludering er tett knyttet opp mot helse, omfatter perspektivet om sosial inkludering hvordan vi vektlegger ulikheter i alle deler av samfunnsdiskusjonen. Det er tendenser til at den sosiale ulikheten er økende. Bildet som tegnes er alvorlig og komplekst, og det finnes ikke én løsning på denne utfordringen.

6. Nærmiljø og stedsutvikling

Det er i bydelsentra store deler av livet leves, om det er i og ved boligen, med familie og venner eller på vei til nødvendige ærender som butikk og skole. Hvordan nærmiljøene er utformet har innvirkning på folks trivsel og helse, og det påvirker hvor mye tid og penger den enkelte må bruke på å bevege seg rundt i byen.

7. Grønn mobilitet

Effektiv transport og kommunikasjon er en forutsetning for velferd, vekst og utvikling. Et økt transportbehov for personer og varer må løses med så lavt energibruk som mulig samtidig som mobiliteten styrkes ved hjelp av mer miljøvennlige transportløsninger.

8. Identitet og kultur

Kunst og kultur skal være en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030. Kultur former hvordan vi oppfatter byen vår, hvordan vi bruker den, og hvordan vi møtes. Kunst og kultur er en samfunnsbyggende kraft som bidrar til inkludering ved å styrke fellesskap, forebygge utenforskap og utjevne forskjeller mellom folk.

9. Bærekraftig forbruk og produksjon

I dag forbruker vi mye mer enn hva som er bærekraftig for kloden. Utfordringene rundt forbruk har stor innvirkning på hvordan vi håndterer det grønne skiftet, og kan sees på som et viktig perspektiv alene. Vi må tilrettelegge for økt konkurransekraft i en sirkulær økonomi. Som organisasjon, som pådriver, som arbeidsgiver og som læringsinstitusjon har Trondheim kommune en viktig rolle i folks hverdag.

10. Grønn konkurransekraft

Klimaendringene skjer raskere og i et større omfang enn hva vi kunne forutse for bare få år siden. Faren for politisk ustabilitet, humanitære katastrofer og økte migrasjonsstrømmer er økende, både globalt og lokalt. Konsekvensene av klimaendringer og tap av naturmangfold rammer inn det grønne skiftet, som mer enn noe annet preger måten vi diskuterer samfunnsutviklingen på. Samtidig så innebærer det grønne skiftet store muligheter for nytt næringsliv, nye verdikjeder og innovasjon i eksisterende, og vil være avgjørende for å lykkes med det grønne skiftet. Grønn konkurransekraft handler om å kutte klimagassutslipp, øke verdiskapingen og sikre høy sysselsetting.

11. Byvekst og bevaring av areal- og naturressurser

Vi er en by i sterk vekst. Økt byspredning øker presset på våre grøntareal, og er en trussel for biologisk mangfold, kulturmiljøer og dyrkamark. Det er beregnet at det skal bygges flere titalls tusen nye boliger i Trondheim fram mot 2050. Utvikling av offentlig infrastruktur er nødvendig for å kunne opprettholde det offentlige tjenestetilbudet. Hvordan finne en balanse mellom byvekst og bevaring av våre naturressurser.

12. Lokaldemokrati

Skiftet mot bærekraftig samfunnsutvikling stiller store krav til kommunens og byenes rolle som demokratisk arena og samfunnsutvikler. Polarisering og frustrasjon over økende forskjeller påvirker mange politiske debatter og tilliten til politikere og politiske institusjoner settes under press, også i Norge. Lokaldemokratiet som perspektiv handler i stor grad om hvilken rolle innbyggerinvolvering, samskaping og styrking av fellesskapet får i årene framover.

13. Samarbeid og verdiskaping

For mange handler utviklingen av Trondheim om hvordan byen bidrar til verdiskaping og utvikling. Vårt lokale næringsliv har en sentral rolle i arbeidet med å nå bærekraftsmålene innen 2030. I det ligger det en felles forståelse om nødvendigheten av samarbeid, og at Trondheim kommune legger til rette for en inkluderende og bærekraftig verdiskaping gjennom et konkurransedyktig arbeids- og næringsliv.

14. Kommunens økonomiske handlingsrom

Norske kommuner opplever økt økonomisk press ved at det økonomiske handlingsrommet krymper samtidig som kravet til tjenester og leveranser øker. Vi ser at uforutsette globale hendelser raskt kan få konsekvens for økonomien lokalt i en kommune, og ressursmobiliseringen utfordrer de rammer og strukturer som er på plass i dag.

I den utfyllende beskrivelsen av de ulike perspektivene i det vedlagte kunnskapsgrunnlaget framgår en kobling til FNs bærekraftsmål med tilhørende delmål og sentrale styringsdokumenter på området.

3.2 Uforutsette hendelser kan påvirke samfunnsutviklingen

Regjeringen innførte 12. mars 2020 de mest omfattende tiltakene Norge har hatt i fredstid for å slå ned på koronapandemien. Tiltakene grep direkte inn i enkeltpersoners hverdagsliv og hvordan samfunnet som helhet fungerer. Koronapandemien er et godt eksempel på en uforutsett hendelse som plutselig kan oppstå, og som det kan være vanskelig se konsekvensene av på forhånd. Dette er en av usikkerhetene ved all samfunnsplanlegging.

Det er fortsatt vanskelig å se alle konsekvensene av de tiltakene som er gjennomført i håndteringen av koronapandemien. Det er likevel grunn til å anta at noen av de utviklingstrekkene som er beskrevet i *Perspektiver for Trondheim* kan forsterkes eller endre seg helt. Eksempler på direkte konsekvenser og forsterkede utviklingstrekk er økt arbeidsledighet, økte sosiale forskjeller, mer bruk av digital kommunikasjon, nye måter å jobbe på, styrket samhandling, økende polarisering, nye reisevaner, mindre klimagassutslipp, innskrenket økonomisk handlingsrom og tøffere prioriteringer grunnet dette. Disse potensielle endringene er viktig å ta med seg inn i forståelsen av de ulike perspektivene som er beskrevet i kunnskapsgrunnlaget.

Den siste tiden med unntakstilstand har vist at Trondheim kommune og byen sammen kan få til mye på kort tid. Det er mulig å få til radikale samfunnsendringer mens vi står midt i en krise. Dette må vi lære av og ta med oss i det videre arbeidet med samfunnsplanleggingen og utviklingen av Trondheim.

3.3 Trondheim kommunes rolle i bærekraftsarbeidet

Alle de 356 kommunene og 11 fylkeskommunene i Norge forventes å ta i bruk metoder og verktøy for å følge opp bærekraftsmålene og delmålene på lokalt nivå. Nøyaktig hva dette betyr er fortsatt et åpent spørsmål.

Trondheim har i samarbeid med forskningsmiljøer og partnere i andre land satt bærekraftig omstilling i system gjennom et nytt rammeverk for bærekraftig samfunnsomstilling (se figur 1, kapittel 4). Rammeverket er senere adoptert av FNs globale program for smarte og bærekraftige byer, U4SSC. I utviklingen av rammeverket var det viktig å synliggjøre hvordan eksisterende aktører, aktiviteter og ressurser påvirker hverandre, slik at samspillet blir mest mulig målrettet og effektivt. Hensikten med rammeverket er å øke hastigheten på samfunnsomstillingen frem mot 2030.

Rammeverket beskriver seks hovedprosesser:

- Utvikle standarder og indikatorer som skal brukes for å måle resultater.
- Avklare behovet for å justere eksisterende politikk, planer og budsjetter.
- Finne relevante eksterne samarbeidspartnere.
- Utvikle hensiktsmessige organisasjons- og ledelsesformer.
- Involvere innbyggerne i planlegging og gjennomføring, og for å prioritere prosjekter som er kritiske for at vi skal lykkes.
- Utvikle prosjekter med god sammenheng, kvalitet og relevans.

Ved å anvende rammeverket på Trondheim kommune ser man at det allerede er mye som er på plass, både av politikk, planer, strategier, aktiviteter og ressurser. Det er med andre ord like mye et spørsmål om justeringer og samordning av politiske mål og planer som et behov for en helt ny politisk retning. Når det gjelder kommunens arbeid med å redusere klimautslippene er det viktig å se disse målene i sammenheng med bærekraftsmål på andre områder: Strategi for forskning, utvikling og innovasjon, innkjøpsstrategi, gründerstrategi, folkehelsestrategi, oppvekststrategi og byutviklingsstrategi.

Trondheim kommune og en rekke byer har gått sammen for å få mer ut av bærekraftsarbeidet gjennom et nasjonalt nettverk, Bærekraftnettverket, og et nasjonalt prosjektet *Bærekraftsløftet*. Dette har nå blitt en nasjonal arena for å dele erfaringer, metoder og verktøy innenfor alle de områdene som er definert i rammeverket for bærekraftig samfunnsomstilling. Det nasjonale arbeidet er forankret i Stavanger-erklæringen. Kommunene har som ambisjon å gi alle kunnskap om status på bærekraftsmålene i sitt lokalsamfunn, utvikle planer for samfunnsutvikling som viser hvordan vi skal nå bærekraftsmålene, mobilisere og støtte innbyggere, næringsliv, organisasjoner og academia som bidrar til bærekraftig utvikling, og måle og evaluere effekten av innsatsen.

Kompetansen på bærekraft i offentlig sektor, og i befolkningen, er fortsatt svært ujevnt fordelt. Det er behov for å etablere et felles grunnlag på tvers av kommunen som gjør at flere deltar på like fot. Det gjelder både blant politikere, ledere, ansatte, tillitsvalgte og innbyggere. Trondheim kommune og NTNU har, gjennom Universitetskommunen TRD3.0, etablert en felles plattform som gjør kommunen bedre i stand til å ivareta framtidige kunnskaps- og kompetansebehov, også innen området bærekraftig samfunnsomstilling. Styringsgruppen for Universitetskommunen har vedtatt at all felles aktivitet skal bygge på FNs bærekraftsmål.

Statusen som FN-senter, og nå etableringen av Bærekraftssenteret i Trondheim kommune, har i tillegg gitt Trondheim kommune økt innflytelse på det arbeidet som skjer nasjonalt og internasjonalt, og gjort det mulig å tilknytte seg kompetansemiljøer og partnere som ellers ikke ville ha bidratt like aktivt til at kommunen lykkes med å nå målene sine.

Arbeidet med en bærekraftig samfunnsomstilling byr på betydelige muligheter for Trondheim som internasjonalt anerkjent kunnskaps- og teknologiby. Det er svært mange byer og lokalsamfunn som jakter på nye løsninger og verktøy. Dette betyr at Trondheim, gjennom å lykkes med å nå bærekraftsmålene lokalt, også legger et godt grunnlag for bærekraftig verdiskaping og nye arbeidsplasser i regionen.

3.4 Forankring av kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget som legges til grunn for arbeidet med kommuneplanen er utarbeidet av fagpersoner i kommunen i regi av plansekretariatet. Alle perspektivene har vært gjenstand for diskusjon og ytterligere forbedringer gjennom:

- politisk verksted med formannskapet 25. februar med deltakere fra strategisk ledergruppe, ungdommens bystyre og tillitsvalgte
- alle politiske komiteer uke 16
- alle kommunale råd uke 18
- deltakelse fra kommunens tillitsvalgte i arbeidet
- flere arbeidsseminarer med ulike tema og grupperinger i kommunen
- regionalt planforum - statlige og regionale organer
- Trondheimsregionen - nabokommuner og næringsforeningen
- 10'er-gruppen - tillitsvalgte og verneombud i kommunen.

3.5 Utredningstema i arbeidet med samfunnsdelen

Det er behov for data, statistikk og analyse som kan brukes som grunnlag i samfunns- og arealplanlegging, debatt, evaluering og forskning. Det er derfor satt i gang flere initiativer for å samle data som kan ligge til grunn for arbeidet med kommuneplanen:

Trondheim i tall

Høsten 2019 startet kommunedirektøren opp et arbeid med å samle og gjøre tilgjengelig statistikk som er relevant knyttet til arbeidet med samfunnsdelen. "Trondheim i tall" er tenkt som et faktagrunnlag som kan brukes i ulike medvirkningsprosesser og som vedlegg til samfunnsdelen når den legges frem for politisk behandling.

Bærekraftsstatistikk

Trondheim kommune deltar, gjennom det nasjonale Bærekraftsnettverket, i arbeidet med å systematisere og velge ut indikatorer for rapportering på bærekraftsmålene på kommunenivå.

Et av indikatorsettene som innarbeides i det nasjonale registeret er utviklet av 17 FN-organisasjoner, under paraplyen United for Smart and Sustainable Cities (U4SSC). Resultater fra den første U4SSC-evalueringen av Trondheim og ti andre kommuner offentliggjøres av FN i juni 2020. FNs økonomiske kommisjon for Europa (UNECE) samarbeider med kommunene i Bærekraftsnettverket om å komplettere dataene fra evalueringene og utvikle byprofiler for deltakerkommunene. Byprofilene er de samlede resultatene fra evalueringene av kommunene. De

vil offentliggjøres som åpne datakilder, slik at resultatene også kan anvendes av forskningsmiljøene og næringslivet.

Levekårs- og folkehelse rapport

Materiale fra Helseundersøkelsen i Trøndelag (HUNT), registerdata fra SSB, tall fra politiet, tannlegene og kommunens egne register skal brukes til å gi en oversikt over hvordan folk i byen har det med utgangspunkt i 60 ulike levekårssoner. Noe av materialet vil også inngå i "Trondheim i tall", men levekårs- og folkehelse rapporten vil ha et mer inngående fokus på fordeling av helse og ulike sosioøkonomiske forhold. Rapporten vil ligge til grunn for arbeidet med samfunnsdelen.

3.6 Avgrensninger i planarbeidet

All samfunnsplanlegging bygger på og videreutvikler et kunnskapsgrunnlag for videre samfunnsutvikling. I arbeidet med samfunnsdelen vil eksisterende kunnskapsgrunnlag om de 14 valgte perspektivene brukes og tilgjengeliggjøres.

I løpet av arbeidet kan det avdekkes at det er områder vi ikke har god nok kunnskap om. Det er derfor viktig for planprosessen at store og tidkrevende utredningsoppgaver blir håndtert uavhengig av arbeidet med samfunnsdelen. Slike utredningsbehov blir tatt inn i øvrig planarbeid i kommunen, for å sikre fremdrift og koordinering i tråd med dette planprogrammet.

Kunnskaps- og teknologibyen Trondheim rekrutterer stadig nye talenter. Foto: Trondheim kommune

4. Planprosessen for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel

Dette kapitlet inneholder en beskrivelse av planprosessen: Mål og organisering av planarbeidet, opplegg for medvirkning, politisk forankring av planarbeidet, orientering om arbeidet med en kommunikasjonsplan, organisering av planarbeidet, en forenklet fremdriftsplan og en beskrivelse av de økonomiske rammene for planarbeidet.

4.1 Mål for planarbeidet

Hovedmål: En bærekraftig samfunnsomstilling

Kommunedirektøren legger de nasjonale forventningene om en bærekraftig samfunnsutvikling til grunn for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Det betyr at kommunens planlegging skal legge til rette for en:

... samfunnsutvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov (FN-rapporten "Vår felles framtid", 1987).

Skal vi lykkes må vi jobbe langs tre dimensjoner samtidig; klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om vårt samfunn vil være bærekraftig i 2032 eller ikke.

Delmål: Målrettet og effektivt samspill i planprosessen

Trondheim kommune har i samarbeid med forskningsmiljøer, kommuner og andre partnere utviklet et rammeverk for bærekraftig samfunnsomstilling. Seks hovedprosesser med delprosesser viser hvordan eksisterende aktører, aktiviteter og ressurser påvirker hverandre, slik at samspillet blir mest mulig målrettet og effektivt (se også omtale av rammeverket i kapittel 3.3).

Figur 1: Rammeverk for bærekraftig samfunnsomstilling

	Engasjere	Designere	Aktivere	Akselerere	Støtte
 Standardisere	Evaluere	Visualisere	Simulere	Finansiere	Dele
 Utforme politikk	Skaffe oversikt	Revidere	Planlegge	Budsjettere	Analysere
 Etablere innovasjons-partnerskap	Gjøre avtaler	Koble sammen	Samarbeide	Prioritere	Styre porteføljen
 Endre organisasjonen	Identifisere	Lede	Støtte intra-prenørene	Gi rom for selvorganisering	Samhandle
 Involvere innbyggerne	Anerkjenne	Diskutere	Mobilisere lokalt	Koble	Forsterke
 Skape prosjekter	Presentere	Skape prototyper	Levere	Nyttiggjøre	Dele suksesshistoriene

Rammeverket, prosesser og aktiviteter leses fra venstre til høyre i tabellen.

I arbeidet med samfunnsdelen er det viktig å se flere av disse prosessene og aktivitetene i sammenheng slik at vi blir bedre rustet til å nå målene vi setter oss i samfunnsdelen. Aktiviteter som ligger i nærhet til hverandre i rammeverket må også kobles sammen og hensynta hverandre i det praktiske arbeidet. Rammeverket vil få en sentral plass i flere av prosessene i planarbeidet for å sikre kobling mellom relevante aktører og aktiviteter.

Resultatmål: En felles samfunnsplan

Mål for sluttleveransen er at kommunen og byen får en samfunnsplan som:

1. Er byens og kommunens viktigste styringsdokument fram mot 2032, med en tydeligere og sterkere innbygger- og politikerstyrt utvikling av kommunens langsiktige planlegging og forvaltning.
2. Har en god visjon for byen.
3. Har tydelige og relevante mål fram mot 2032, med delmål og tilhørende strategiske veivalg som underbygger en klima og miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig vekst.
4. Har en tydelig forankring i FNs bærekraftsmål og de tre dimensjonene sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft, og muligheter for bærekraftig verdiskaping og utvikling av byen.
5. Prioriterer og konkretiserer FNs bærekraftsmål, og kobler planen til lokalt, regionalt og nasjonalt arbeid med å nå bærekraftsmålene.
6. Gir føringer for annet planarbeid i kommunen og byen og de økonomiske hovedprioriteringene i kommunens Handlings- og økonomiplaner.
7. Er lettfattelig og tydelig med klart språk.

Et mål for planprosessen er at:

1. Den har blitt en viktig arena for overordnede diskusjoner om fremtidig utvikling av kommunen og byen.
2. Vi har et omforent kunnskapsgrunnlag, der perspektivene oppleves som relevante og viktige for kommunen og byen.
3. Planarbeidet er godt forankret i kommunen, både politisk og administrativt, og blant innbyggerne i byen.
4. Vi med ulike former for medvirkning har oppnådd reell medvirkning fra innbyggerne, næringsliv og organisasjoner både i innsikts- og høringsfase.
5. FNs bærekraftsmål har fått en sentral posisjon i diskusjonene med de involverte, og de har vært med på å prioritere og konkretisere arbeidet med å utvikle et bærekraftig samfunn.

Samfunnsplanlegging er en balansekunst! Foto: Trondheim kommune

4.2 Opplegg for medvirkning - Den samskapte kommunen

Kommunedirektøren har med forankring i *Bærekraftsnettverket*, *Bærekraftsløftet* og *Stavangererklæringen* en ambisjon om å utvikle planer for samfunnsutvikling som viser hvordan vi skal nå bærekraftsmålene. Det stiller store krav til kommunens rolle som demokratisk arena og samfunnsutvikler. For å lykkes må vi mobilisere, involvere og støtte innbyggere, næringsliv, akademia, interesseorganisasjoner, frivillige lag og organisasjoner som ønsker å bidra til en bærekraftig utvikling av byen Trondheim. Kommunens ledere, ansatte og tillitsvalgte vil også ha en sentral plass i disse prosessene. Til grunn for involveringen ligger [Perspektiver for Trondheim](#).

Kommunedirektøren ønsker, i tillegg til å ivareta formelle krav om medvirkning i henhold til plan- og bygningsloven, en planprosess som bruker aktiv medvirkning, kommunikasjon og kunnskapsinnhenting for å komme fram til bærekraftige veivalg. Planprosessen skal være preget av åpenhet, forutsigbarhet og dialog.

Bystyret i Trondheim kommune har staket ut en ny kurs for innbyggermedvirkning i sak 68/19 *Den samskapte kommunen*. Flere av de føringene har direkte konsekvenser for arbeidet med samfunns- og arealplanlegging. De mest sentrale er:

1. Innbyggermedvirkningen skal i større grad legge vekt på ressursmobilisering.
2. Mer av innbyggerinvolveringen skal foregå i nærmiljøet til folk.
3. Sosiale medier og andre digitale verktøy skal brukes for å inkludere barn og unge.
4. Samarbeid med andre organisasjoner som kan bidra til økt innbyggerinvolvering.

Trondheim kommune har allerede utviklet mange modeller for medvirkning, samtidig som koronapandemien i samfunnet utfordrer oss til å tenke annerledes når det gjelder medvirkning. For å gjøre de involverte kjent med byens utfordringer og muligheter fremover vil [Perspektiver for Trondheim](#) legges til grunn for følgende hovedaktiviteter:

1. Ha dialog med byens befolkning om perspektivene, gjennom digitale og fysiske møteplasser, for å gjøre byen kjent med utfordringene og mulighetene vi har fremover.
2. Bruke demokrati-plattformen Decidim for å digitalt kunne delta i alle fasene, også høringsfasen. Løsningen testes i samarbeid andre norske byer, og gjør det mulig for innbyggerne i byen å følge planprosessen, delta i diskusjoner, og dele forslag og innspill.
3. Bruke kunnskapspaneler for å sikre viktige målgrupper og riktig kunnskap.
4. Bruke borgerpanel for å sikre representativitet.
5. Sikre barn og unges reelle medvirkning gjennom "*demokrati og medborgerskap*" i tråd med Fagfornyelsen. Dette inkluderer også kobling til videregående skoler, og egen tilnærming for barnehagebarna. Bruk av digitale plattformer vil prioriteres i prosessen.
6. Arrangere bydelsaktiviteter for å sikre lokalt fokus.
7. Arrangere verksteder for folkevalgte og kommunens administrative ledere, ansatte og tillitsvalgte.

I prosessen vil det sikres politisk forankring av planarbeidet gjennom faste møtepunkter med bystyret, formannskapet, komiteer og kommunens råd.

Alle innspill kommunedirektøren får inn gjennom medvirkningen gjennom fysiske møter og digitale plattformer, vil sorteres og tematiseres for å sikre at all kunnskap og innspill blir samlet, systematisert og kvalitetssikret.

Barn og unge skal sikres reell involvering i utviklingen av Trondheim! Foto: Trondheim kommune

4.3 Kommunikasjonsplan

Kommunedirektøren skal utarbeide en egen kommunikasjonsplan for planarbeidet. Kommunikasjonsplanen skal sikre en tydelig kommunikasjon om når og hvordan innbyggere, næringsliv, akademia, interesseorganisasjoner, frivillige lag og organisasjoner og kommunens ledere, ansatte og tillitsvalgte kan bidra i arbeidet. Herunder informasjon om hvordan innspill formidles og hvordan de blir behandlet.

Sentrale arenaer og plattformer for kommunikasjon og deltakelse i planprosessene er:

- Digital portal for deltakelse basert på Decidim.
- Prosjektnettside koblet til trondheim.kommune.no.
- Egne sosiale medier og nettmagasinet Trondheim2030.no.
- Regionale og lokale media, som Adresseavisen, Nidaros og NRK Trøndelag.
- Bylabene på Skipperkontoret på Nyhavna, Bytorget i Erling Skakkes gate, Bøker og bylab på Elgeseter og Bylab Sluppen.
- Hovedbiblioteket i Midtbyen og bydelsbibliotekene.
- Demokrati-ambassadørene og elevrådsamling (UB).
- Podkast-serie, stream av folkemøter og fysiske debattmøter skal også vurderes brukt.

4.4 Organisering av arbeidet

Kommunedirektøren er prosjekteier og ansvarlig for det administrative arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, og at programmet for planprosessen følges opp. Kommunedirektørens ledergruppe er styringsgruppe for arbeidet.

Det opprettes et plansekretariat bestående av representanter fra de ulike fagmiljøene i kommunen, kommunikasjon, innbyggerinvolvering og tillitsvalgte. Prosjektledelsen er lagt til kommunedirektørens fagstab. Tverrsektorielle arbeidsgrupper etableres etter behov for å kartlegge og/eller utrede spesifikke tema.

4.5 Framdriftsplan

Det er en ambisjon om at arbeidet med samfunnsdelen vil pågå i ett år, med politisk sluttbehandling juni 2021. I planprosessen er det lagt opp til framdrift i fem faser:

1. Kunnskapsgrunnlag

Utvikle et felles, omforent og forståelig kunnskapsgrunnlag for planprosessen og diskusjoner om byens utvikling de neste årene.

2. Planprogram

Beskrive innhold og prosess for arbeidet med samfunnsdelen.

3. Innsiktsarbeid

Gjennomføre ekstern og intern medvirkning gjennom dialog og innspill fra befolkningen i Trondheim, kunnskapsmiljøene, næringslivet, folkevalgte og ansatte i kommunen.

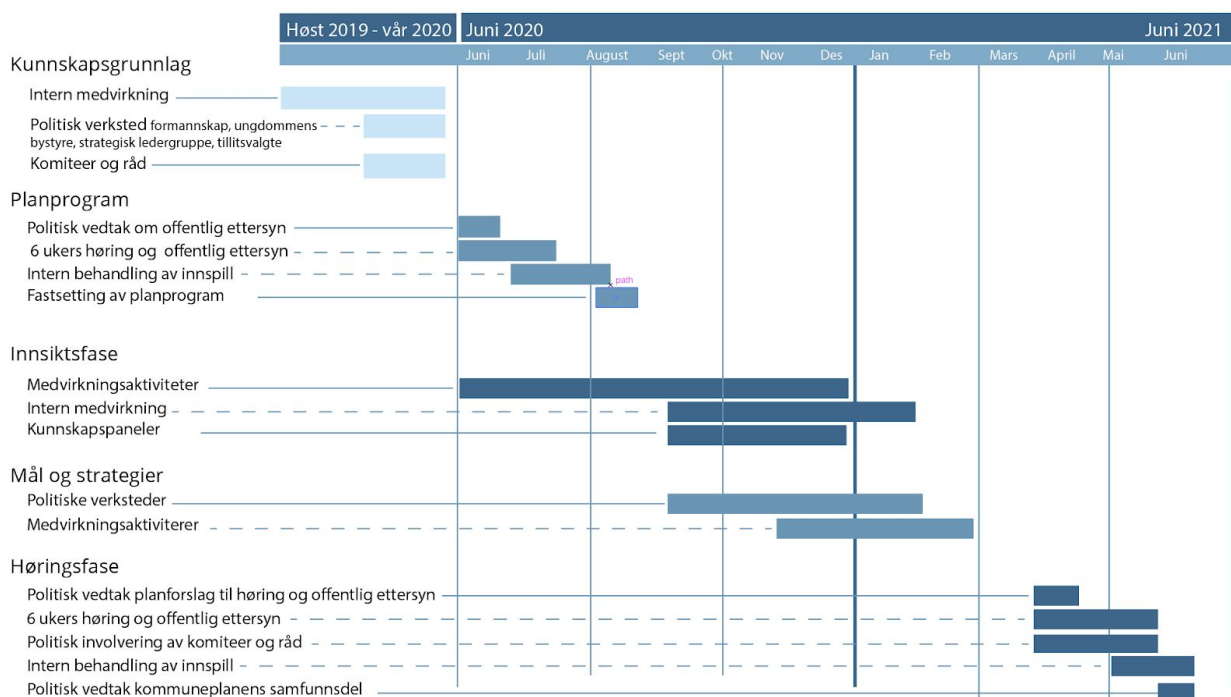
4. Mål og strategier

Utarbeide mål og strategier for en bærekraftig samfunnsutvikling i Trondheim.

5. Høring og politisk vedtak

Foreslå utkast til samfunnsplan som kan legges ut til høring og offentlig ettersyn, og endelig versjon til politisk sluttbehandling i bystyret.

Figur 2: Framdrift for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel 2020-2021

4.6 Økonomiske rammer

Det er lagt opp til omfattende prosesser rundt arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Det medfører kostnader knyttet til medvirkning, kommunikasjon, innkjøp av konsulenttenester til nødvendige utredninger og andre driftskostnader i planprosessen. Intern tidsbruk for administrasjonen kommer i tillegg.

Kostnader dekkes innenfor kommunedirektørens budsjett for 2020/2021.

5. Vedlegg

Kunnskapsgrunnlag for arbeidet med Kommuneplanens samfunnsdel:

[Perspektiver for Trondheim](#)